2.7.5. Varjumine

Varjumine elanikkonnakaitse meetmena

Varjumine on üks KORKS-i § 91 lõikes 1 sätestatud elanikkonnakaitse meede. Varjumist korraldab Päästeamet ja selle eesmärk on kaitsta inimesi vahetu kõrgendatud ohu eest olukorras, kus väliskeskkonnas viibimine võib ohustada inimese elu või tervist. Varjumine on tihedalt seotud teiste elanikkonnakaitse meetmetega, eelkõige ohuteavituse ja evakuatsiooniga. Praktikas võib varjumisvajadus tekkida näiteks õhurünnaku, plahvatusohu või ohtlike ainete leviku korral. Varjumise eesmärk on pakkuda kaitset olukorras, kus oht saabub kiiresti ning ohualalt lahkumine ei ole võimalik või oleks ohtlikum kui kohapeale kaitstud ruumi jäämine.

KORKS-i §-d 94–98 reguleerivad varjumise korraldamist, varjendite ja varjumiskohtade nõudeid, avalike varjumisvõimaluste tagamist ning varjumisplaanide koostamist. Täpsemad nõuded on kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrusega „Nõuded varjendile ja varjumisplaanile, varjumiskoha kohandamise põhimõtted ning varjumisplaani koostamise kord".

Erinevalt varjendi rajamise ja varjumiskoha kohandamise kohustustest ei reguleeri KORKS-i § 94 üksnes ehituslikke või korralduslikke küsimusi. Paragrahv annab Päästeametile ning Politsei- ja Piirivalveametile volitused varjumise tagamiseks ning seob varjumise korrakaitseseaduses sätestatud järelevalve- ja sunnimeetmetega.

Ava kõik

Varjend, varjumiskoht ja varjumisplaan

KORKS-i § 94 eristab varjendit ja varjumiskohta. Varjend on spetsiaalselt projekteeritud ja ehitatud kaitserajatis või ehitise osa, mille eesmärk on kaitsta inimesi ohu eest. Varjumiskoht on olemasolevas hoones paiknev või sinna rajatud koht, mis on kohandatud varjumiseks ning pakub vähemalt kaitset plahvatusega kaasnevate laialipaiskuvate esemete eest.

Lihtsustatult võib öelda, et varjend on spetsiaalselt rajatud kaitserajatis, varjumiskoht aga olemasoleva hoone kohandatud osa.

Varjendi rajamise kohustus

KORKS-i § 95 sätestab juhtumid, mil uue hoone rajamisel tuleb ehitada varjend. Seadus kasutab seejuures positiivse loetelu põhimõtet, mis tähendab, et kohustus saab tekkida üksnes nende hoonete puhul, mille seadus on sõnaselgelt nimetanud. Kohustusega hõlmatud hoonete hulka kuuluvad muu hulgas teatud elamud, büroohooned, majutushooned, kaubandus- ja teenindushooned ning muud suure kasutajate arvuga hooned.

Oluline on, et Vabariigi Valitsuse määrus ei loo uusi kohustusi. Määruse ülesanne on täpsustada seaduses nimetatud hooneliike, kasutusotstarvet ja suuruskriteeriume ning määrata juhtumid, mille

puhul kohustus tegelikult rakendub. Seetõttu on määruse regulatsioon valdavalt kohustust täpsustava ja diferentseeriva, mitte laiendava iseloomuga.

Näide. Kui rajatakse üle 1200 m² suletud netopinnaga uus korterelamu, võib KORKS-i § 95 ja määruse alusel tekkida kohustus rajada mitteavalik varjend. Kui sama suur ehitis ei kuulu seaduses nimetatud hoonetüüpide hulka, ei saa varjendi rajamise kohustus tekkida üksnes määruse alusel.

KORKS-i § 95 näeb ette ka erandeid, sh teatud ajutiste ehitiste puhul. See peegeldab seadusandja eesmärki siduda varjendi rajamise kohustus eelkõige püsivalt kasutatavate hoonetega.

Üleminekusätted varjumise regulatsiooni rakendamisel
Varjumise regulatsioon rakendub Eestis järk-järgult. Eesmärk ei ole nõuda olemasolevatele hoonetele ulatuslikke ümberehitusi, vaid suurendada varjumisvõimet nii uute varjendite rajamise kui ka olemasolevate hoonete kohandamise kaudu.
Alates 1. juulist 2026
1. Uutele seaduses ja määruses nimetatud hoonetele rakendub varjendi rajamise kohustus.
2. Suure külastatavusega hoonetesse tuleb rajada avalik varjend.
3. Seaduses ja määruses nimetatud elu- ja mitteeluhoonetesse tuleb rajada mitteavalik varjend.
Hiljemalt 1. juuliks 2027
1. Nii uutele kui ka olemasolevatele üle 1200 m² suletud netopinnaga hoonetele tuleb koostada varjumisplaan.
2. Varjumisplaan tuleb koostada ka siis, kui hoones puudub varjend või varjumiskoha rajamine ei ole võimalik.
Hiljemalt 1. juuliks 2028
1. Olemasolevatesse suurematesse hoonetesse tuleb võimaluse korral rajada varjumiskoht.
2. Kui varjumiskohta ei ole võimalik rajada, tuleb varjumisplaanis kirjeldada alternatiivsed tegutsemisvõimalused vahetu ohu korral.
Oluline
Olemasolevatele hoonetele ei kohaldata üldjuhul tagasiulatuvat varjendi rajamise kohustust. Nende puhul on peamised kohustused varjumisplaani koostamine, võimaluste hindamine ning võimaluse korral varjumiskoha kohandamine

Avalikud ja mitteavalikud varjendid

Eristatakse avalikke ja mitteavalikke varjendeid ning varjumiskohti. Avalik varjend või varjumiskoht on mõeldud kasutamiseks lisaks hoone kasutajatele teistele piirkonnas viibivatele inimestele. Mitteavalik varjend või varjumiskoht on ette nähtud eeskätt konkreetse hoone kasutajatele (§ 95 lg 4 ja 5). Varjendi liik ei sõltu hoone omaniku otsusest, vaid tuleneb KORKS-i § 95 ja selle alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrusest. Seadus sätestab üldised alused ning määrus täpsustab, millise kasutusotstarbe ja suurusega hoonete puhul tuleb rajada avalik

või mitteavalik varjend. Hoone liigi määramisel lähtutakse ehitisregistris kajastatavast ehitise

kasutamise otstarbest, mitte hoone tavapärasest nimetusest või omaniku hinnangust hoone kasutusele.

KORKS-i § 95 lg 2 kohaselt tuleb avalik varjend rajada hoonesse, mida selle kasutusotstarbe tõttu külastavad rahvahulgad, või hoonesse, mille suletud netopind on vähemalt 10 000 m². Täpsem loetelu hoonetest on kehtestatud määruse lisas 1. Avaliku varjendi kohustuse eesmärk on tagada varjumisvõimalus kohtades, kus viibib suur hulk inimesi, kellel puudub muu teadaolev varjumiskoht.

Näiteks laieneb avaliku varjendi rajamise kohustus üldjuhul suure külastatavusega hoonetele, nagu kaubandushooned, restoranid, kohvikud, hotellid, hostelid, rongi- ja bussijaamad, sadamahooned, teatrid, kinod, kontserdisaalid, rahvamajad, koolid, kirikud ning muud avalikud kogunemiskohad. Samas ei laiene avaliku varjendi rajamise kohustus üldjuhul põllumajandushoonetele, näiteks loomakasvatushoonetele, teraviljakuivatitele, loomasööda hoidlatele ega muudele hoonetele, mida ei kasutata avaliku kogunemiskohana. Avaliku varjendi rajamise kohustuse olemasolu sõltub hoone kasutusotstarbest ja määruses sätestatud tingimustest, mitte üksnes hoone suurusest või omanikust. Näiteks võib uuel püstitataval kirikul olla avaliku varjendi rajamise kohustus, kui ta vastab määruses sätestatud tingimustele, kuid põllumajanduslikul tootmishoonel sellist kohustust üldjuhul ei ole.

KORKS-i § 95 lg 3 kohaselt tuleb mitteavalik varjend rajada:

1. elamusse või mitteelamusse, mille suletud netopind on vähemalt 1200 m²;
2. tööstus- või laohoonesse, mille suletud netopind on vähemalt 1500 m²,

kui hoone kuulub määruses sätestatud kohaldamisalasse. Mitteavaliku varjendi eesmärk on tagada eeskätt hoone kasutajate kaitse.

> **Näide.** Üle 1200 m² suletud netopinnaga korterelamu puhul tuleb üldjuhul rajada mitteavalik varjend. Suure külastatavusega kaubanduskeskuse puhul võib aga tekkida avaliku varjendi rajamise kohustus, sest tegemist on hoonega, mida külastab rahvahulk.

Avaliku varjendi kohustuse eesmärk on tagada varjumisvõimalus inimestele, kes viibivad suure külastatavusega hoonetes ajutiselt ega pruugi tunda piirkonna muid varjumisvõimalusi. Mitte-avalik varjend on seevastu suunatud eelkõige konkreetse hoone elanike, töötajate või muude püsikasutajate kaitseks.

Avaliku ja mitteavaliku varjendi eristamine ei tähenda siiski, et kriisiolukorras võiks mitteavalikku varjendit või varjumiskohta kasutada üksnes selle hoone kasutajad. KORKS-i § 95 lg 9 kohaselt võib elanikkonnakaitse vajadustest tulenevalt kasutada mitteavalikku varjendit või varjumiskohta avaliku varjumisvõimalusena. Selle kasutuselevõtmise otsustab KORKS-i § 96 kohaselt Päästeamet või seaduses sätestatud juhtudel Kaitsevägi.

Näide. Linnakeskuses asuv gümnaasium on õppevälisel ajal suletud ning selle hoones asub mitteavalik varjend. Vahetu sõjalise ohu korral selgub, et piirkonnas viibivate inimeste arv ületab avalike varjendite mahutavuse. Päästeamet otsustab KORKS-i § 96 alusel võtta kooli mitteavaliku varjendi ajutiselt avalikku kasutusse. Selle tulemusena saavad varjendit kasutada lisaks kooliperele ka läheduses asuvad elanikud, ühistranspordi kasutajad ja teised piirkonnas viibivad inimesed.

Varjumisplaan

Varjumisplaan on hoone varjumise korralduse kirjeldus, mille eesmärk on tagada, et hoone kasutajad teaksid vahetu ohu korral, kas ja kus on võimalik varjuda ning kuidas varjumine toimub. Varjumisplaan ei ole pelgalt dokument seadusest tuleneva kohustuse täitmiseks, vaid praktiline tegevusjuhis hoone omanikele, kasutajatele ja varjumise korraldamise eest vastutavatele isikutele. Varjumisplaani koostamise käigus hinnatakse hoonet ja selle ümbrust, selgitatakse välja varjumisvõimalused ning määratakse tegevused olukorraks, kus tekib vajadus kiiresti varjuda. Kuna suur osa Eesti elanikkonnast elab korterelamutes, on korteriühistutel oluline roll varjumisvõimaluste hindamisel ja kasutuse korraldamisel.

Varjumisplaani peavad koostama nii uute kui ka olemasolevate hoonete omanikud, kui tegemist on vähemalt 1200 m² suuruse suletud netopinnaga elamu või mitteelamuga või vähemalt 1500 m² suuruse suletud netopinnaga tööstus- või laohoonega ning hoone kuulub Vabariigi Valitsuse määruse kohaldamisalasse (§ 97, § 95).

Oluline: varjumisplaan tuleb koostada ka siis, kui hoones puudub varjend või varjumiskoha rajamine ei ole võimalik. Sellisel juhul kirjeldatakse plaanis, kuidas hoones viibivad inimesed vahetu ohu korral tegutsevad ning milliseid alternatiivseid varjumisvõimalusi kasutatakse.

Varjumisplaani eesmärk on anda hoone kasutajatele selge arusaam, kas hoones on võimalik varjuda, kus saab varjuda ning kuidas vahetu ohu korral tegutseda.

Tabel 28. Varjumisplaani koostamise peamised küsimused ja vastused

Küsimus	Nõue
Kes koostab varjumisplaani?	Hoone omanik või tema määratud vastutav isik. Omanik võib varjumisplaani koostamise ülesande delegeerida teisele vastutavale isikule. Korteriühistu puhul korraldab selleüldjuhul korteriühistu juhatus või otsustatakse üldkoosolekul.
Millistele hoonetele tuleb plaan koostada?	Hoonetele, mis kuuluvad KORKS-i ja määruse kohaldamisalasse ning millepuhul seadus näeb ette varjumise korraldamise kohustuse

Küsimus	Nõue
Kas nõue kehtib ka olemasolevatele hoonetele?	Jah. Varjumisplaani koostamise kohustus laienebnii uutele kui olemasolevatele hoonetele
Kas plaan tuleb koostada ka siis, kui hoones puudub varjumiskoht?	Jah. Varjumisplaan tuleb koostada ka siis, kuihoones ei olevõimalik varjuda või varjumiskohta rajada
Mida tuleb plaanis kirjeldada?	Hoone varjumisvõimalusi, varjendit või varjumiskohta, liikumisteid,vastutavaid isikuid, teavitamise korda ja tegevusi vahetu ohu korral
Kas plaani tuleb ajakohastada?	Jah. Varjumisplaani tuleb ajakohastada määruses sätestatud juhtudel ning hoone või varjumisvõimaluste muutumisel
Mida teha,kui hoones ei ole võimalik rajada varjumiskohta?	See tuleb varjumisplaanis dokumenteerida ning kirjeldada alternatiivsed tegutsemisvõimalused vahetu ohu korral
Mida tuleb teha varjendi võivarjumiskoha kasutuselevõtuks?	Varjumisplaanis kirjeldatakse ruumide ettevalmistamine, ligipääsu tagamine, inimeste suunamine, teavitamine ja muud vajalikud tegevused
Kes neid tegevusi korraldab?	Varjumisplaanis määratakse vastutavad isikud

Varjumisplaani koostamise eeldus on hoone ja selle ümbruse hindamine. Selle käigus selgitatakse välja, kas hoones on olemas varjend, kas hoones on võimalik kohandada varjumiskoht või kas vahetu ohu korral tuleb kasutada muid lahendusi. Vajaduse korral kavandatakse ka meetmed olemasolevate ruumide kohandamiseks varjumiskohaks.

Näide. Korteriühistu koostab varjumisplaani, milles hinnatakse ruumide sobivust varjumiskohana, määratakse sinna liikumise marsruudid, kirjeldatakse elanike teavitamise kord ning määratakse varjumise korraldamise eest vastutavad isikud. Kui keldriruume ei ole võimalik kasutada varjumiskohana, kirjeldatakse plaanis alternatiivne tegutsemiskord vahetu ohu korral.

Varjumisvõime lahendamine on oluline osa asutuse toimepidevusest (§ 23), mis aitab lahendada töö jätkumise ka varjumist vajavas kriisiolukorras.

Varjumise korraldamine

KORKS-i §-de 95–97 kohaselt on varjumisvõimaluste loomine, korrashoid ja kasutamise korraldamine jagatud riigi, Päästeameti, kohalike omavalitsuste, hoonete omanike ning teiste asjaomaste isikute vahel. Varjumine ei tähenda ainult füüsilise ruumi olemasolu, vaid hõlmab ka planeerimist, teavitamist, valmisoleku tagamist ja varjumisvõimaluste kasutamist ohuolukorras.

Riigi ja Päästeameti ülesanded

Riik kujundab varjumise õigusliku ja organisatsioonilise raamistiku. Päästeamet on varjumise valdkonna juhtiv asutus, kelle ülesannete hulka kuuluvad:

1. varjumise korraldamine ja selleks valmistumise koordineerimine, sh avalike varjumisvõimaluste kaardistamise ja tähistamise korraldamine, juhiste koostamine, elanike teavitamine ning asjaomaste asutuste ja isikute koostöö korraldamine;
2. juhendmaterjalide ja metoodika koostamine;
3. avalike varjumisvõimaluste kaardistamine;
4. kohalike omavalitsuste, hoonete omanike ja teiste asjaomaste isikute nõustamine;
5. elanikkonna teadlikkuse suurendamine;
6. riikliku järelevalve teostamine seadusest tulenevate kohustuste täitmise üle.

Päästeamet ei raja üldjuhul ise varjendeid ega halda eraomanikele kuuluvaid varjumiskohti, vaid tagab süsteemi toimimise, juhendab kohustatud isikuid ja kontrollib nõuete täitmist.

Kohaliku omavalitsuse ülesanded

Varjendi rajamise kohustusega hoonete puhul on kohalikul omavalitsusel keskne roll ehitusloa ja kasutusloa menetluses. Varjendinõuete täitmine on ehitusprojekti nõuetele vastavuse osa ning ehitus- või kasutusluba ei saa anda enne, kui Päästeameti pädevusse kuuluvad nõuded on täidetud.

Kohaliku omavalitsuse ülesanded varjumises:

1. osalemine avalike varjumisvõimaluste planeerimisel;
2. osalemine avalike varjumisvõimaluste tähistamisel koostöös Päästeametiga;
3. elanike teavitamine;
4. varjumise arvestamine kohaliku kriisijuhtimise korraldamisel;
5. varjumisvõimalustega arvestamine ka oma kriisiplaanides ja elanikkonnakaitse ettevalmistustes.

Kohaliku omavalitsuse ülesanded ehitusmenetluses:

1. ehitusloa menetlemine ehitusseadustiku alusel;
2. kasutusloa menetlemine ehitusseadustiku alusel;
3. varjendinõuete täitmise kontrollimine koostöös Päästeametiga;
4. ehitus- ja kasutusloa andmine üksnes siis, kui seadusest tulenevad varjumisnõuded on täidetud.

Hoone omaniku ülesanded

Hoone omaniku kohustused sõltuvad sellest, kas tegemist on uue või olemasoleva hoonega ning kas hoone kuulub KORKS-i § 95 kohaldamisalasse.

Tabel 29. Hoone omaniku ülesanded varjendi ja varjumiskoha tagamisel

Kohustus	Õiguslik alus	Uus hoone	Olemasolev hoone
Varjendi rajamine	KORKS-i § 95	Jah	Ei
Varjumisplaanikoostamine	KORKS-i § 97	Jah	Jah
Varjumiskoha kohandamise võimaluse hindamine	KORKS-i § 97 ja määrus	Vajaduse korral	Jah
Varjendi kasutuselevõtt 72 tunni jooksul	KORKS-i § 95 lg 8	Jah	Ainult varjumiskoha olemasolu korral

Lihtsustatult võib öelda, et uue hoone puhul on keskne kohustus varjendi rajamine ja varjumis-plaani koostamine, olemasoleva hoone puhul aga varjumisplaani koostamine, varjumisvõimaluste hindamine ning võimaluse korral varjumiskoha kohandamine. Varjendi 72 tunni jooksul kasutuselevõtmise kohustus seondub ka varjumiskohaga.

Näide. Kui 1995. aastal ehitatud korterelamu vastaks praegu KORKS-i § 95 alusel varjendi rajamise kohustuse tingimustele, ei pea omanik olemasolevale hoonele tagantjärele varjendit ehitama. Küll aga peab korteriühistu koostama varjumisplaani, hindama varjumis-võimalusi ning võimaluse korral kohandama näiteks keldriruumid varjumiskohaks.

Kasutusvalmiduse tagamine

KORKS-i §-dest 95 lg 8 ja 9 ning § 97 lg 4 tuleneb omanikule kohustus tagada, et varjumisplaanis ettenähtud varjumisvõimalus oleks kasutatav.

See tähendab muu hulgas, et:

1. varjumiskoht peab olema ligipääsetav;
2. liikumisteed peavad olema kasutatavad;
3. varjumise korraldus peab olema teada hoone kasutajatele;
4. varjumise eest vastutavad isikud peavad olema määratud.

Varjendi kasutuselevõtt

KORKS lähtub põhimõttest, et varjend ei pea olema igapäevaselt kasutusel üksnes varjendina. Varjendit võib kasutada ka muul eesmärgil, kui selle kasutamine ei takista varjendi funktsiooni täitmist ohuolukorras. Seetõttu võib varjend olla tavakasutuses näiteks garaaži, lao-, tehnilise või muu abiruumina.

KORKS-i § 95 lg 8 kohaselt peab varjendi omanik korraldama varjendi varjumiseks kasutuselevõtu 72 tunni jooksul Vabariigi Valitsuse asjakohase otsuse tegemisest arvates. See tähendab, et varjend peab olema projekteeritud, hooldatud ja kasutatud viisil, mis võimaldab selle vajaduse korral kolme ööpäeva jooksul varjumiseks ette valmistada. Edasilükkamatul juhul võib varjendi kasutuselevõtmise otsustada Päästeamet või Kaitsevägi.

Näide. Kaubanduskeskuse maa-alust korrust kasutatakse igapäevaselt parkla või lao-pinnana. Kui Vabariigi Valitsus otsustab varjendite kasutuselevõtmise, peab hoone omanik eemaldama varjumist takistavad esemed, korraldama ruumi ettevalmistamise ning tagama, et varjend oleks 72 tunni jooksul valmis inimeste vastuvõtmiseks.

KORKS-is sätestatud 72-tunnine tähtaeg ei ole seotud elanike 72 tunni iseseisva toimetuleku põhimõttega. Esimesel juhul on tegemist varjendi kasutuselevõtmise tähtajaga hoone omanikule, teisel juhul elanikkonnakaitse valmisoleku põhimõttega, mis kirjeldab inimese võimet tulla ohu või häire algfaasis iseseisvalt toime. Need on kaks erinevat, kuid teineteist täiendavat regulatsiooni.

Varjumise tagamine riikliku järelevalve meetmetega

KORKS-i § 94 lg 3 kohaselt võivad Päästeamet ja Politsei- ja Piirivalveamet varjumise tagamiseks kohaldada korrakaitseseaduses sätestatud riikliku järelevalve meetmeid ning vajaduse korral vahetut sundi. Seadus seob varjumise tagamisega järgmised korrakaitseseaduse

meetmed: küsitlemine ja dokumentide nõudmine (KorS-i § 30), isikusamasuse tuvastamine (KorS-i § 32), viibimiskeeld (KorS-i § 44), sõiduki peatamine (KorS-i § 45), isiku kinnipidamine (KorS-i § 46), turvakontroll (KorS-i § 47), isiku läbivaatus (KorS-i § 48), vallasasja läbivaatus (KorS-i § 49), valdusesse sisenemine (KorS-i § 50), valduse läbivaatus (KorS-i § 51) ning vallasasja hoiule võtmine (KorS-i § 52).

Nende meetmete eesmärk ei ole isikute karistamine, vaid inimeste elu ja tervise kaitse olukor-ras, kus varjumine on vajalik vahetu ohu tõrjumiseks. Praktikas võivad need volitused osutuda vajalikuks nt õhurünnaku, plahvatusohu või ohtliku aine leviku korral.

Tabel 30. Riikliku järelevalve meetmete näitlik kasutamine varjumisel

Meede	Näide varjumise olukorras
Küsitlemine ja dokumentide nõudmine	Päästja või politseinik selgitab välja, kas hoones on veel inimesi, kes ei ole varjunud, või küsib isikuandmeid abi vajava inimese tuvastamiseks
Isikusamasuse tuvastamine	Varjumiskohas kontrollitakse inimese isikut, et selgitada välja, kas tegemist on otsitava, kadunuks peetud või abivajava isikuga. Sõjalise ohu korral võib isikusamasuse tuvastamine olla vajalik ka selleks, et teha kindlaks, kes viibivad kaitstaval objektil või varjumiskohas
Viibimiskeeld	Õhurünnakuohu tõttu keelatakse viibimine tänaval või mõnes hoone osas ning inimesi suunatakse varjuma
Sõiduki peatamine	Politsei peatab sõiduki, mis liigub piirkonnas, kus on välja kuulutatud varjumine, et anda juhiseid või suunata inimesed lähimasse varjumiskohta
Isiku kinnipidamine	Erandlik olukord, kus inimene takistab vahetult varjumise korraldamist või seab enda või teiste elu tõsisesse ohtu
Turvakontroll	Avalikku varjumiskohta sisenejal kontrollitakse, ega tal ei ole kaasas ohtlikke esemeid või aineid
Isiku läbivaatus	Vajaduse korral vaadatakse läbi riietes või kaasas kantavad esemed, kuid mitte inimese keha
Valdusesse sisenemine	Päästjad sisenevad kaubanduskeskusesse, koolimajja või kortermajja, et inimesi vahetust ohust teavitada, kontrollida ruume või suunata inimesi varjuma
Valduse läbivaatus	Kontrollitakse, kas hoones on inimesi, kes ei ole ohust teadlikud või vajavad abi
Vallasasja hoiule võtmine	Varjumist takistavad või ohtu suurendavad esemed võetakse ajutiselt hoiule

KORKS-i § 94 lg 4 sisaldab seejuures olulist põhiõiguste kaitse garantiid. Kuigi Päästeamet võib kohaldada KorS-i §-s 48 sätestatud isiku läbivaatust, võib ta läbi vaadata üksnes isiku riided ning riietes või kehal kantavad esemed. Isiku keha ja kehaõõnsuste läbivaatus on seadusega sõnaselgelt keelatud.

Kaitseväe erakorraline pädevus

KORKS-i § 94 lg 5 ja 6 näevad ette erikorra Eesti Vabariigi vastu suunatud agressiooni või selle vahetu ohu korral. Kui Päästeamet või Politsei- ja Piirivalveamet ei ole võimelised varjumist tagama, võib Kaitsevägi ajutiselt rakendada meetmeid, mida KORKS-i § 94 lg 3 võimaldab kasutada Päästeametil ja Politsei- ja Piirivalveametil.

See tähendab näiteks, et Kaitsevägi võib piirata inimeste viibimist ohtlikul alal, peatada sõidukeid, kontrollida varjumiskohti, siseneda hoonetesse inimeste teavitamiseks või kontrollimiseks ning anda korraldusi varjumiseks. Vahetu kõrgendatud ohu korral võib seaduses sätestatud juhtudel kasutada ka vahetut sundi.

Näide. Sõjalise rünnaku tõttu on piirkonnas käimas varjumine, kuid kohalikud pääste- ja politseiüksused on hõivatud teiste elupäästvate ülesannetega ega suuda piirkonnas varjumise korraldamist tagada. Sellisel juhul võivad Kaitseväe üksused kontrollida hooneid, teavitada inimesi vahetust ohust, suunata neid varjumiskohta ning piirata juurdepääsu ohtlikule alale.

Tegemist ei ole Kaitseväe tavapädevusega. Vastav õigus lõpeb kohe, kui tsiviilasutused saavad varjumise korraldamise ülesande uuesti üle võtta.

Viimati uuendatud 02.10.2026